

Republica Moldova
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE
DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 69g/2024

privind excepția de neconstituționalitate
a unor prevederi din articolul 352¹ alin. (1) din Codul penal
(*imprevizibilitatea sintagmei „organ competent”*)

CHIȘINĂU
25 iulie 2024

Curtea Constituțională, judecând în componența:

nei Liuba ȘOVA, *președinte de ședință*,
nei Viorica PUICA,
dlui Serghei ȚURCAN,
dlui Vladimir ȚURCAN, *judecători*,
cu participarea dlui Dorin Casapu, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizarea înregistrată la 25 martie 2024,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând la 25 iulie 2024, în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a sintagmei „organ competent” din articolul 352¹ alin. (1) din Codul penal, ridicată de dl avocat Vladimir Kovali, în interesele dlui Boris Barladean, în dosarul nr. 1-420/2023, pendinte la Judecătoria Bălți, sediul central.

2. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost trimisă la Curtea Constituțională de dl judecător Andrei Guțu de la Judecătoria Bălți, sediul central, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

ÎN FAPT

A. Circumstanțele litigiului principal

3. Pe rolul Judecătoriei Bălți, sediul central, se află cauza penală de acuzare a dlui Boris Barladean de comiterea infracțiunii prevăzute la articolul 352¹ alin. (1) (*falsul în declarații*) din Codul penal.

4. În procesul de examinare a cauzei, dl avocat Vladimir Kovali a ridicat, în interesele dlui Boris Barladean, excepția de neconstituționalitate a sintagmei „organ competent” din articolul 352¹ alin. (1) din Codul penal.

5. Printr-o încheiere din 29 februarie 2024, Judecătoria Bălți a admis cererea de ridicare a excepției de neconstituționalitate și a trimis sesizarea la Curtea Constituțională, în vederea soluționării acesteia.

B. Legislația pertinentă

6. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 20 Accesul liber la justiție

„(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngrădi accesul la justiție.”

Articolul 22 Neretroactivitatea legii

„Nimeni nu va fi condamnat pentru acțiuni sau omisiuni care, în momentul comiterii, nu constituiau un act delictuos. De asemenea, nu se va aplica nici o pedeapsă mai aspră decât cea care era aplicabilă în momentul comiterii actului delictuos.”

Articolul 23 Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

„(1) Fiecare om are dreptul să i se recunoască personalitatea juridică.

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.”

Articolul 26 Dreptul la apărare

„[...]”

(4) Amestecul în activitatea persoanelor care exercită apărarea în limitele prevăzute se pedepsește prin lege.”

Articolul 114 Înfăptuirea justiției

„Justiția se înfăptuiește în numele legii numai de instanțele judecătorești.”

Articolul 115 Instanțele judecătorești

„(1) Justiția se înfăptuiește prin Curtea Supremă de Justiție, prin curțile de apel și prin judecătorii

[...]”

7. Prevederile relevante ale Codului penal, adoptat prin Legea nr. 985 din 18 aprilie 2002, sunt următoarele:

Articolul 352¹ Falsul în declarații

„(1) Declarația necorespunzătoare adevărului, făcută unui **organ competent** în vederea producerii unor consecințe juridice, pentru sine sau pentru o terță persoană, atunci când, potrivit legii sau împrejurărilor, declarația servește pentru producerea acestor consecințe,

se pedepsește cu amendă în mărime de până la 950 unități convenționale sau cu închisoare de până la 1 an cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de până la 5 ani.

[...]”

ÎN DREPT

A. Argumentele autorului excepției de neconstituționalitate

8. Autorul sesizării menționează că sintagma „organ competent” din norma contestată nu corespunde criteriilor de calitate a legii penale, nefiind previzibilă și clară, deoarece legislatorul nu a indicat exhaustiv o listă de organe competente la care se referă în conținutul infracțiunii de fals în declarații.

9. În opinia sa, prevederile contestate contravin articolelor 20, 23, 26 alineatul (4), 114 și 115 alin. (1) din Constituție.

B. Aprecierea Curții

10. Examinând admisibilitatea sesizării privind excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

11. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a unor prevederi din Codul penal, ține de competența Curții Constituționale.

12. Curtea observă că excepția de neconstituționalitate a fost ridicată de avocatul unei părți în proces. Astfel, sesizarea este formulată de către subiectul căruia i s-a conferit acest drept, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție, așa cum a fost interpretat acesta prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016.

13. Curtea notează că obiectul excepției de neconstituționalitate îl reprezintă sintagma „organ competent” din articolul 352¹ alin. (1) din Codul penal. Curtea observă că prevederile contestate nu au făcut anterior obiect al controlului de constituționalitate prin prisma unor critici de neconstituționalitate similare.

14. Excepția de neconstituționalitate a fost ridicată într-o cauză penală în care persoana este acuzată de fals în declarații. Curtea admite că prevederile contestate ar putea fi aplicate în cauza în care a fost ridicată excepția de neconstituționalitate.

15. Curtea notează că o altă condiție obligatorie pentru ca excepția de neconstituționalitate să poată fi examinată în fond este incidența unui drept fundamental. Astfel, Curtea va analiza, prin prisma argumentelor autorului sesizării, dacă prevederile contestate reprezintă o ingerință într-un drept fundamental (a se vedea DCC nr. 194 din 21 decembrie 2023, § 17).

16. Autorul excepției susține că prevederile contestate sunt contrare articolelor 20 (*accesul liber la justiție*), 23 (*dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle*), 26 alineatul (4) (*dreptul la apărare*), 114 (*înfăptuirea justiției*) și 115 alineatul (1) (*instanțele judecătorești*) din Constituție.

17. Totodată, Curtea observă că în argumentele din sesizare autorul mai aduce critici ce se raportează la standardul calității legii penale substanțiale garantat de articolele 1 alin. (3) (*preeminența dreptului*), 22 (*neretroactivitatea legii*). Astfel, Curtea va analiza criticile de neconstituționalitate prin raportare la aceste norme constituționale în coroborare cu articolul 23 din Constituție (a se vedea, *mutatis mutandis*, DCC nr. 63 din 29 iunie 2023, §§ 19-20; DCC nr. 89 din 25 iulie 2023, § 22).

18. Referitor la articolele 20, 26, 114 și 115 din Constituție, Curtea reține că autorul excepției nu a motivat în ce măsură prevederile contestate afectează normele constituționale menționate. Astfel, Curtea subliniază că simpla enumerare a unor articole din Constituție, precum și citarea unor considerente din jurisprudența Curții Constituționale și a Curții Europene a Drepturilor Omului în lipsa unei argumentări proprii nu reprezintă critici veritabile de neconstituționalitate (a se vedea DCC nr. 114 din 26 septembrie 2023, § 16).

19. Anterior, Curtea a subliniat că nu-l poate substitui pe autorul excepției la formularea argumentelor de neconstituționalitate, pentru că ar efectua un control din oficiu (a se vedea DCC nr. 93 din 1 august 2023, § 23).

20. Referitor la pretinsa lipsă de previzibilitate a sintagmei contestate, Curtea amintește că prevederile articolelor 1 alin. (3), 22 și 23 din Constituție garantează standardul calității legii penale substanțiale (a se vedea DCC nr. 93 din 7 iulie 2022, § 21). Totuși, aceste norme constituționale nu-i impun legislatorului obligația definirii tuturor termenilor folosiți în cuprinsul normelor de drept penal substanțial (a se vedea DCC nr. 194 din 21 decembrie 2023, § 21).

21. Curtea Europeană a Drepturilor Omului în jurisprudența sa a reținut constant că deși certitudinea este dezirabilă, ea poate implica o rigiditate excesivă. Totuși, legea trebuie să poată ține pasul cu circumstanțele în schimbare (a se vedea *Bavčar v. Slovenia*, 7 septembrie 2023, § 144; *Saakashvili v. Georgia*, 23 mai 2024, § 142). În consecință, multe legi sunt formulate, inevitabil, în termeni care, într-o măsură mai mare sau mai mică, sunt vagi și a căror interpretare și aplicare țin de practica judiciară (a se vedea *Jasuitis și Šimaitis v. Lituania*, 12 decembrie 2023, § 111; *Sacharuk v. Lituania*, 23 aprilie 2024, § 144).

22. În jurisprudența sa, Curtea Constituțională la fel a reținut că legea penală nu poate să exceleze în texte explicative. Oricât de clar ar fi redactată o normă juridică, în orice sistem de drept există un element inevitabil de interpretare judiciară, inclusiv într-o normă de drept penal. Astfel, rolul decizional conferit instanțelor de judecată urmărește tocmai înlăturarea dubiilor ce persistă cu ocazia interpretării normelor (a se vedea DCC nr. 78 din 16 iunie 2022, § 25; DCC nr. 89 din 25 iulie 2023, § 23).

23. Astfel, având în vedere varietatea de situații care pot apărea în practică, Curtea consideră că nu este nici posibil, nici rezonabil ca Codul penal să prevadă o listă exhaustivă de organe competente în fața cărora pot fi făcute declarații false. De altfel, o astfel de listă exhaustivă ar putea omite reglementarea unor situații care ar justifica, în mod rezonabil, tragerea la răspundere penală pe baza articolului 352¹ alin. (1) din Codul penal (a se vedea, *mutatis mutandis*, DCC nr. 89 din 25 iulie 2023, § 24; DCC nr. 194 din 21 decembrie 2023, § 24).

24. Totodată, Curtea Europeană a constatat că o lege poate îndeplini totuși cerința de previzibilitate chiar dacă persoana în cauză trebuie să recurgă la o consiliere juridică adecvată sau cu ajutorul interpretării acesteia de către instanțe, pentru a evalua, într-o măsură rezonabilă, consecințele pe care le poate avea o anumită acțiune (a se vedea *Jasuitis și Šimaitis v. Lituania*, 12 decembrie 2023, § 110; *Saakashvili v. Georgia*, 23 mai 2024, § 141).

25. În acest context, Curtea notează că destinatarul legii poate stabili sensul prevederilor contestate, inclusiv prin recurgerea la consiliere juridică sau prin aplicarea simplă a regulilor de interpretare lingvistică, pornind de la sensul uzual al sintagmei criticate în concordanță cu esența infracțiunii incriminate.

26. De asemenea, Curtea observă că, de fapt, prin criticile sale, autorul sesizării ridică o problemă de interpretare și de aplicare a legii, care nu ține de competența Curții Constituționale. Această competență le revine, prin definiție, instanțelor de judecată (a se vedea DCC nr. 120 din 13 septembrie 2022, § 26; DCC nr. 46 din 27 aprilie 2023, § 29).

27. Din aceste considerente, Curtea constată că sintagma contestată nu afectează articolul 22 în coroborare cu articolele 1 alin. (3) și 23 alin. (2) din Constituție, din perspectiva argumentelor invocate în sesizare.

28. Prin urmare, sesizarea privind excepția de neconstituționalitate este inadmisibilă și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, pe baza articolelor 135 alin. (1) literele a) și g), 140 alin. (2) din Constituție, 26 alin. (1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 61 alin. (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibilă* sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a sintagmei „organ competent” din articolul 352¹ alin. (1) din Codul penal, ridicată de dl avocat Vladimir Kovali, în interesele dlui Boris Barladean, în dosarul nr. 1-420/2023, pendinte la Judecătoria Bălți, sediul central.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte de ședință

Liuba ȘOVA

Chișinău, 25 iulie 2024

DCC nr. 87

Dosarul nr. 69g/2024